

MAAOMAAVALITSUS

EESTI MAAOMAAVALITSUSTE LIIDU HÄALEKANDJA

28. veebruar 1940. a.

Nr. 2

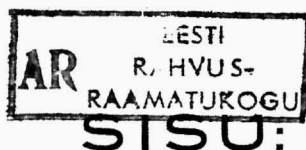
XVIII AASTAKÄIK.

Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.

Toimetaja: A. Loorits

Tellimise hind:	Toimetus ja talitus:	Kuulutuste hinnad:
Aastas Kr. 5.—	Gallinnas, Müürivahe tn. nr. 16.	1 lk. Kr. 40.—, ½ lk. Kr. 20.—,
Pooles aastas „ 2.50	Tel. 452-72. Posti j. arve nr. 252.	¼ lk. Kr. 10.—, ⅛ lk. Kr. 5.—
1923. aastak. „ —.50	Jooksvad arved: Eesti Pangas nr.	Dokumentide kaotamise kuulutused
1924.—1935. a. ä „ 2.50	609, E. Rahvapangas nr. 991 ja	50 senti dokumendi pealt.
	Põllumeeste Keskpangas nr. 728.	

Ilmub üks kord kuus, 12 numbrit aastas.

1654

Siseministeriumi Omavalitsuste Talituse inspektor Teofil Teder 40-aastane . . .	Lk. 19
Omavalitsustegelane Jaan Nurk 50-aastane .	„ 20
Liiklusala korraldusest	„ 20
Vallaomavalitsuste 1938/1399. a. aruannete kokkuvõte	„ 24
Ehitusoskuse arendamise võimalused maal .	„ 28
Rootsi Maaomavalitsuste Liit 20-ne aastane	„ 30
Küsimusi ja vastuseid	„ 31

Omavalitsuse kantseleimargid

25-sendilised

on saada

Eesti Maaomavalitsuste Liidu

büroost

hinnaga 25 senti poogen (100 tükki).

Eesti Omavalitsuste ja Ühis-
tegeliste Asutiste Kindlus-
tus A.-S.

„OMA“

Seltsi omanikeks-peremeesteks on omavalit-
sused, pangad ja põllumajanduslikud ühi-
sused

Põhi-tagavarakapital ja reservid
ületavad Kr. 1.000.000.—.

Suurem ja edurikkam kodumaa
KINDLUSTUSETTEVÕTE

Seltsi juhatus: Tartus, omas majas Riia t. 35
Telef. 3-44 ja 16-12.

Peaesindused: Tallinnas, Rakveres
Võrus, Viljandis, Pärnus, Tõrvas, Kures-
saares ja Petseris.

Eesti Maaomavalitsuste Liidu

Ehitus ja Kodukaunistamisnõuande Talitus

valmistab

eelprojekte, projekte ja kavandeid vallamajade,
koolimajade, vanadekodude, lastekodude, haiglate
ja muude omavalitsusasutiste hoonete **ehitamiseks**,
ümberehitamiseks ja **parandamiseks**, nende
sisustamiseks ja **ümbruse kaunistamiseks**.

Tellimised palutakse adresseerida:

Eesti Maaomavalitsuste Liidu Büroole — Tallinn,

Müürivahe 16—30.

Siseministeeriumi Omavalitsuste Talituse inspektor Teofil Teder 40-aastane.

9. veebruaril 1940 pühitses Siseministeeriumi Omavalitsuste Talituse inspektor Teofil Teder oma 40 sünnipäeva.

Teofil Teder sündis 9. veebruaril 1900 Tallinnas, õppis Gustav Adolphi gümnaasiumis, mille lõpetas 1921. aastal, ja Tartu Ülikooli õigusteaduskonnas, mille lõpetas 1925. aastal I järgu diplomiga.

Kooliõpilasena T. Teder, astus 1918 vabatahtlikult Tallinna Kooliõpilaste Pataljoni ja hiljem soomusrongile „Kapten Irv“, võttes osa paljudest lahingutest Eesti vabastamiseks.

Sõjaväest vabane-
mise järele T. Teder jätkas õpinguid ja töötas ühtlasi 1920. a. Tallinna 4. jsk. rahu-kohtuniku juures kantseleiametnikuna ning 1923.—1925. a. Tartu linna õigusteaduslikus büroos asjaajajana. Ülikooli lõpetamise järele T. Teder asus 8. juunil 1925 Siseministeeriumi teenistusse, kus töötas esmalt Administratiivala kandidaadina, pärast Kodakondsuse laudkonna juhatajana ja Administratiiv-
asjade Peavalitsuse sekretärina, 1926.—1935. a. Perekonnaseisu-asjade juhatajana ning 1935.—1936. a. Omavalitsuste Osakonna vanem revidendina. Alates 29. oktoobrist 1936 T. Teder on Omavalitsuste Talituse inspektoriks maaomavalitsuste alal ja ühtlasi ka Omavalitsuste Talituse direktori alatiseks asetäitjaks. Ajutiselt T. Teder täitis Järva Ajutise Maavalitsuse esimehe kohuseid 5. kuni 28. oktoobrini 1936 ja 1. juunist kuni 1. oktoobrini 1937.

Inspektor T. Teder'it tuntakse kui suurt ja kohusetruud töömeest ja asjatundjat oma erialal. Ta omab suuri teeneid 1939. a. läbi-
viidud valdade ümberkorraldamise teostamisel ning selle elluviimise juhtimisel ja korraldamisel. Ta on võtnud osa paljudest seaduste ja määruste väljatöötamise komisjonidest ning avaldanud mitmeid artikleid oma erialalt paljudes ajakirjades ja koostanud perekonnaseisuaametniku käsiraamatu.

Oma otseste ameti-
ülesannete kõrval T. Teder on olnud omavalitsuse sekretärede kursuste juhatajaks ja lektoriks ning eksami-
komisjoni liikmeks. Praegu ta on ühtlasi ka Saksa kultuuroma-
valitsuse likvideerimise komisjoni esimeheks.

T. Teder on üldiselt tuntud ka innuka seltskonna-tegelasena.

Kooliõpilasena ta oli 1920—1921 Tallinna koolinoorsoo liidu juhatusse liige ja sama liidu muusikasektsiooni esimees. Ülikoolis T. Teder oli Üliõpilaskonna Segakoori liige ning pikemat aega sel-

le esimees. Praegu ta on Estonia Muusika Osakonna liige ja abiesimees ning kuulub pikemat aega Kaitseliidu Toompea malevkonna ridadesse. Akadeemiliselt T. Teder on Eesti Üliõpilaste Seltsi vilistlane, perekonnaseisult — abielus ja kahe poja isa.

Omavalitsustegelaste pere soovib südamest oma inspektorile, kes praegu parimas meheas, head tervist ja jõudu ning palju edu- ja õnnerikkaid aastaid omavalitsuste juhtimisel ja korraldamisel.

Omavalitsustegelane Jaan Nurk 50-aastane.

13. veebruaril 1940 pühitses Petserimaa omavalitsuste revident (end. Lääne Maavalitsuse abiesimees) Jaan Nurk oma 50. sünnipäeva vaikselt ja tagasihoidlikult. Vaikne ja tagasihoidlik töomes, nagu meie kõik tunneme Jaan Nurk'a, ei soovinud selleks puhuks erilist pidulikust

Jaan Nurk on sündinud 13. veebruaril 1890 Läänemaal, Lihulas. Saanud vastava hariduse, Jaan Nurk asus Lihula jsk. talurahvaasjade komissari kirjatöömehena kohale 8. novembril 1907, kus teenis kuni 27. juulini 1913; sealt läks Saulepi vallasekretäriks, millisel kohal töötas kuni 29. novembrini 1918. Lääne maakonna omavalitsuse loomisel 1918 oli vaja asjatundlikku ja energilist töömeest ning Jaan Nurk kutsuti 27. novembrist 1918 Lääne maavalitsuse abiesimehe kohale, kus tegutses kuni 1. maini

1921. Alates 1. maist 1921 Jaan Nurk töötas Märjamaa ringkonna valitsejana ja 1. märtsist 1924 Viljandi Maavalitsuse abiesimehena. Kuid Läänemaa ei saanud läbi Jaan Nurgata ja 15. juulil 1927 ta valiti jällegi Lääne maavalitsuse abiesimeheks, millisel kohal püsis kuni 20. juulini 1939, millal siirdus oma praegusele teenistuskohale Petserimaale.

Jaan Nurga teened Lääne maakonna elu korraldamisel on suured, eriti vallaomavalitsuste juhtimise ja järelevalve alal, mille juures ta on püsivalt eriti suure hoole ja andumusega — kogu oma hingega. Tema tööd sellel alal on hinnatud Eesti Punase Risti IV klassi teenetemärgiga.

Soovime Jaan Nurgale väsimatut vaimu, raugemata jõudu ning püsivat energiat edasitöötamiseks omavalitsuste avaral tegevusväljal.

Liiklusala korraldusest.

V. Velter.

Moodsa aja elutempo on enesega toonud kaasa ka liiklemise tunduva tõusu ning ühtlasi sellega ka liiklemisala ümberkorraldamise ja moderniseerimise.

Kui meie omariikluse algpäevil liiklemine meil piirdus kandvamas osas ainult liiklemisega raudteel, siis aastate jooksul on üha enam tõusnud jõuvankrite liiklemine ja sellega seoses ka maanteede osatähtsus. Seetõttu on tulnud arendada ka seadusandlust ajale ja elule vastavalt.

Liiklemise juures on kõigepealt vajaline, et oleks olemas korralikud teed, millel võib üldse sündida liiklemine. Kuid ühtlasi peavad olema ka vastavad vahendid, millel ja mille kaasabil sünnib liiklemine vastavatel teedel.

Kõigi nende komplitseeritud küsimuste

lahendamiseks, mis seoses liiklemisega, on vajalised vastavad seadused ja korraldused. Kuna liiklemine meie omariikluse ajal on võtnud hoopis intensiivsema ilme ja muutunud on ka liiklemise iseloom ja vahendid, on tulnud anda täiesti uued seadused ja korraldused. Tähtsamate seadustena liiklemise ja teede alal on Maanteede seadus (RT 1928, 48, 295), Jõuvankrite seadus (RT 1936, 45, 864) ja Jõuvankrite liini- ja juhuveo korraldamise seadus (RT 1936, 48, 293).

Praegu on käsil üldine seaduste kodifitseerimine ja järjekord selles on jõudnud juba liiklemise ja teede ala seaduste kodifitseerimise juure.

Vastavalt sellele on Vabariigi Valitsuse poolt vastuvõetud terve rida seaduseelnõusid, mis käsitlevad liiklemisala, ja osa neist

on juba esitatud Riigikogule vastuvõtmiseks. Kuna need seaduseelnõud ei piirdu ainult seaduste tehnilise kodifitseerimisega, vaid toovad enesega kaasa ka terve rea uuendusi ja muudatusi teede ja liiklemise korraldamises ning kuna kõik need seaduse elnõud suuremal või vähemal määral puudutavad ka omavalitsusi, siis ei oleks mitte huvituse taheita pilku nendele seaduseelnõudele.

Vabariigi Valitsuse poolt esitatud teede ja liiklemisala seadustest on Riigikogu poolt juba vastu võetud Jõuvankrite seaduse muutmise seadus.

Vana Jõuvankrite seadus jõustus 1936. aastal. Sellest ajast on meil liiklustingimused tunduvalt muutunud, mistõttu on osutunud paratamatuks selle seaduse üksikute eeskirjade muutmine vastavalt elavnenud jõuvankrite liiklemisele, eriti aga liiklusjulgeoleku tagamise seisukohalt.

Üldiselt jääb Jõuvankrite seadus ja selles toodud üldpõhimõtted ja alused ka uues seaduses püsima, kuid seal on ette võetud siiski ka terve rida muudatusi ja parandusi, millest tähtsamatena oleks märkida järgmised.

Kehtiva seadusega on kaheteljeliste autobuste üldkaal piiratud 11 tonniga ja kolmeteljelistel 12 tonniga. On osutunud aga vajalikeks mõnel autobuseliinil, kus reisijate arv on väga suur, panna käiku suuremaid autobuse. Samuti oleks suuremate autobuste ekspluateerimise säärasestel liinidel tunduvalt odavam. Liiklusjulgeoleku seisukohalt suur autobus koormab teed tema läbilaskevõime mõttes vähem kui mitu väikest, mistõttu õnnetuste võimalused on vähemad. Teede korrashoiu seisukohalt on suurte autobuste kasutamine siis lubatav, kui neid lubada liigelda ainult säärasestel teedel, millele kate on niivõrd tugev, et autobuse raskus ei oleks tee kätte ohtlik.

Kõige sellepärast on uues Jõuvankrite seaduses autobuste üldkaalu ülemmäära tõstetud kaheteljelistel autobustel kuni 16 tonnini ja kolmeteljelistel kuni 19 tonnini ning ette nähtud võimalus määrata nende liiklemiseks teid Maanteede Talituse poolt. Selle küsimuse juures kerkisid Riigivolikogus pikemad vaidlused ja rääkimised, kus üksikute Riigivolikogu liikmete poolt juhti tähelepanu sellele, et meil teede seisukord ja praegune kate ei kannata suuretonnažilisi raskusi ja veokeid, mispärast oleks kardetav koormata teid praegusel momendil suuremate autobustega. Oleme kõik ju teadlikud sellest, kuidas autobused ja suure raskusega veoautod lõhuvad teid, eriti seda sügisel ja kevadel, ja ka puusildu. Teedeministeeriumi

esindajate poolt seletati, et tonnaži suurendamise küsimus on rohkem tuleviku küsimus ja needki ainult üksikute teede jaoks.

Sellel eeldusel, et see oleks rohkem tuleviku küsimus, millal meie maanteed seisukord paraneb ja kate tugevneb, võivad kasutamisele tulla suuremad ja raskemad autobused.

Ümberkorraldusi on võetud ette ka lubade väljaandmise korra ja katsekomisjoni koosseisu kujundamise asjus.

Nagu näitavad kogemused, osutub vajalikeks katsekomisjonide ümberkorraldamine, kuna on kujunenud seisukord, kus nõudmist tase on väga erinev üksikuis komisjonides, mis ei ole aga soovitatav. Selle küsimuse juures kerkisid üles suured vaidlused, kusjuures tähelepanu juhiti just sellele, et komisjonide täpsem üldine kord on praegu korraldamata ja nende tegevuses on ilmnenud mõningaid puudusi. Ühtlasi juhiti ka tähelepanu sellele, et võiks siin teha täieline ümberkorraldus Läti eeskujul, kus katsekomisjon koosneb ainult teatud kindlatest asjatundjatest ja üle riigi on ainult kaks permanentset komisjoni. Lõpuks asuti siiski seisukohale, et üldiselt võiks jääda siiski maksimaalseks praegukehtiv kord, kus iga registreerimisasutuse juures töötab vastav komisjon, küll tuleks aga korraldada ja ühtlustada üle riigilisel komisjonide tegevus. Selleks on ka Teedeministeeriumile antud võimalus asja korraldamiseks ja järelevalve teostamiseks. Ühtlasi on ka vahepeal Teedeministri poolt antud vastavad juhtnõõrid komisjonide üksikasjalise korra ja tegevuse kohta, mis aitavad kaasa asja korraldamiseks paremuse poole.

Üks raskemaid küsimusi on meil liiklemise õnnetuste küsimus, mis eriti viimasel ajal on muutunud aktuaalseks liiklemise intensiivsemaks muutumisega ja sellega kaasneva õnnetuste arvu suurenemisega. On muudetud juhtimisluude äravõtmise korda, tehes seda rohkem painduvamaks. Praegu peetakse jõuvankrijuhtide karistuse kohta vastavat registrit või nimekirja ainult politseiprefektuurides ja maavalitsustes. Kuna need registrid sisaldavad andmeid ainult prefektuuri piirkonnas elunevate autojuhtide kohta, on tekkinud vajadus üleriigilise registri järgi, mis sisaldaks andmeid iga juhi kohta, olenemata sellest, kus juht karistamise ajal elunes. Säärase registri pidamise võimaldamiseks on võetud seaduse § 25 eeskiri, et karistamisteadetest saadetakse ärakiri ka Maanteede Talitusele ja § 26 muudatus näeb ette üleriigiliku registri pidamise Maanteede Talitu-

ses, mis võimaldab autojuhtide karistuste jälgimist üleriigilises ulatuses ja vastavalt sellele kohaldada kehtivaid liikluseeskirju ning saada ühest keskusest liiklusjärelvalveametnikele nende tegevuse hõlbustamiseks vajalikke andmeid.

Nagu on näidanud tegelik elu, ei või mitte lubada igal juhul vigastatud või sõiduks mittekorras jõuvankreid lasta edasi liikuda, ka mitte kohani, kus viga võib parandada. Säärase võimaluse üle otsustamine peaks kuuluma liiklusjärelvalveametnikele ja politsei kompetentsi, millele vastavalt on ka paragrahvi sisu ümber redigeeritud.

§ 36 on muudetud selles mõttes, et liiklusmääruste rikkumise eest administratiivkorras liiklusjärelvalveametnike poolt määratud rahatrahvid laekuksid Teedeministeeriumi Teedekapitali arvele, mis võimaldaks vastavalt Teedekapitali eelarvele teha kulutusi ka liiklusjärelvalvega seotud otstarbekes. Politseiametnike ja kohtu poolt määratud trahvid laekuksid ka edaspidi riigikassasse.

Meil on seniseni muudetud mitmel korral jõuvankrite juhtimislubade liigitamise korraldada, mispärast on praegu maksvusel mitmesugused juhtimisload. Sellepärast, et kaotada selgusetat olukorda, on muudetud § 37 selles mõttes, et Teedeministril on õigus määrata tähtaega enne 1. aprilli 1938. a. väljaantud lubade ümbervahetamiseks uute lubade vastu.

Eriseadustega on Teedeministeeriumi peale pandud riigikaitse korraldamise ülesannete täitmiseks transpordivahendite korraldamine ja arendamine ning transpordi alal sõjatagavarade soetamine, hoidmine ja valitsemine. Nende ülesannete täitmiseks on seaduse § 38 järele vastavatele äridele, kes kauplevad jõuvankritega ja nende osadega, pandud aruannete ja andmete esitamise kohustus Teedeministeeriumile. Samuti riigikaitse seisukohalt on sissevõetud nõue, et autoomanikud on kohustatud saatma oma autod ja juhid voorisõiduharjutustele.

Liiklusõnnetuste ärahoidmiseks ei ole küllaldane ainult karmide karistuste määramine määruste rikkujatele. Liiklusõnnetuste põhjuseks on enamasti määruste ja korralduste mittetundmine ja mittetäitmine. Liiklusjulgeoleku parandamiseks on seega tungivalt vajaline tutvustada liiklejaid, eriti aga jõuvankrijuhte, liiklusmäärustega ja selgitada määruste täitmise vajadust. Kõige enam vajavad seda muidugi isikud, kes on tabatud liiklusmääruste rikkumises, s. o. isikud, kelle käitumine võimaldab liiklusõnnetuste tekkimist. Säärastele isikutele sunduslike loengute

korraldamine kahtlemata aitaks kaasa liiklusala heakorra parandamiseks. Välismaa kogemused näitavad, et niisugune kord annab häid tulemusi. Vastavate loengute alusel ja korra määrab Teedeminister. See on muidugi uudne küsimus, mispärast osutuks katseks liiklemispropaganda alal ja mille tulemusi võime näha alles aastate pärast.

Need oleks ka kõik tähtsamad uuendused ja parandused, mis on ette võetud Jõuvankrite seaduses ja mis taotleavad jõuvankrite liiklemisala parandamist ja kindlamale alusele viimist.

Järgmise seaduseelnõuna liiklemise alal on Vabariigi Valitsuse poolt Riigikogule esitatud Jõuvankrite liini- ja juhuveo korraldamise seaduse muutmise seadus. See seadus käsitleb peamiselt taksoautode, autobuste ja kaubaveoautode liiklemist, eriti aga autobuseliinide väljaandmise korda. Kuna ka see seadus on välja antud juba 1936. aastal, siis on tekkinud vajadus terve rea küsimuste lahendamiseks ja vastavalt seaduse muutmiseks ja täiendamiseks. Selle ajavahemiku jooksul on meil liiklustingimused tunduvalt muutunud, seda eriti aga jõuvankrite arvu suure tõusu, veel enam aga jõuvankrite veotegevuse suurenemise tagajärjel. Muutunud olukorra tõttu on ilmnenud, et seaduses leidub mõningaid lünki, millede kõrvaldamine on vajaline liiklusmajanduslike küsimuste otstarbekama lahendamise huvides.

Viimastel aastatel on elavaid vaidlusi ja vägikaikavedamisi tegelikkuses tekitanud autobustevõrgu korraldamine. Senini on meil autobuseliinipidajaks peamiselt olnud eraisikud või eraisikuist koosnevad osühisused ja ettevõtted. Viimastel aastatel on aga teravalt üles kerkinud liinipidajatele võistlejana teatavad suuremad linnaomavalitsused. Eriti elvust tekitas alles viimastel aastatel võitlus liinipidamise õiguse pärast Tallinna linnavalitsuse ja eraliinipidajate vahel.

Ühelt poolt peab märkima, et autobuseliinide arengut soodustab suuremate ja elujõuliste ning keskvalitsuse järelevalve all töötavate liiklusettevõtete tekkimine. Sellest seisukohast lähtudes on Teedeministeerium asunud järjekindlalt välja arendama liiklusettevõtteid, teostades kavakindlalt vähemate ettevõtete koondamist ja liitmist ühisteks arenguvõimelisteks ettevõteteks. Ainult sel teel on võimalus pidevalt arendada meie jõuvankriliinide võrku niihästi liinide ja liikluse tihenemise kui ka liikluse kindluse, odavuse ja julgeoleku suunas, millega ühtlasi tagatakse kõige paremini riigikaitse huvid. Nimelt autobuseliinide väljaarendamisel tuleb tali-

tada selliselt, et ettevõttele järk-järgult tehakse kohuslikuks avada mõni uus liin ja asuda selle sissetöötamisele, mis algul nõuab suuri kulusid ja annab kahju. Seepärast on ainult väljakujunenud liiniettevõtted suutelised sääraseid ülesandeid vastu võtma ja ka täiel määral täitma. Ka on ainult sellised ettevõtted suutelised soetama ajakohaseid liiklusvahendeid ja neid liikluskindlatena korras hoidma ning välja õpetama ja püüa vilunud personaali.

Jõuvankrite ja raudtee koostöö ning vedude jaotus nende vahel on võimalikuks saanud ja näitab arengut liikluskindlate jõuvankrite tarvitusele võtmisega suuremate ettevõtete poolt, millega liiklus säärestel autobuseliinidel on muutunud korrapärasemaks nii reisijate- kui ka posti- ja kaubaveo alal.

Senistest kogemustest selgub, et liiklusettevõtte juures on majanduslikult määrava tähtsusega vedude otstarbekohane jaotus selliselt, et saavutatakse maksimaalne koormatus. Seda tuleb taotleda ka liiklusmajanduse ratsionaliseerimise otstarbel.

Meie jõuvankrite arv on kolme viimase aastaga tõusnud ligi 100%. 1936. a. oli jõuvankreid 5105 ja 1939. a. 9978. 1935. a. oli reisijate arv autobuseliinidel 848.707 ja 1938. a. 3.331.512. Tõus seega kolme aastaga 292,7%. Samuti on tõusnud sõitjate arv ka raudteel. Nii oli see 1935. aastal 4.959.000, kuid 1938. a. aga juba 6.101.000.

Kõigist neist eeldustest ja põhjustest lähtudes on võetud ette ka vastavad muudatused ja uuendused Jõuvankrite liini- ja juhuveo korraldamise seaduses.

Tähtsamad nendest on järgmised. Autobuseliiniveo üldvõrgu määrab maaliinide alal — Teedeminister, ära kuulates Liikluskomitee ja vastava maavalitsuse arvamused, linnaliinide alal — linnavolikogu Teedeministri kinnitusele, kusjuures Teedeminister kuulab enne kinnitamist ära Liikluskomitee arvamuse. Uuendusena on antud Teedeministrile võimalus liikluse heakorra ja ohutuse kui ka elanikkonna liiklusvajaduste korraldamise huvides nõuda linnavalitsuselt, et viimane esineks volikogule liiniveovõrgu muutmise või täiendamise ettepanekuga. Sellise normi seaduse võtmist põhjendatakse seaduseelnõu seletuskirjas, et see on vajaline ebaterve võistluse kõrvaldamisega liinipidamise alal. Samuti on see tingitud vajadusest anda keskvoimule kontrolli õigus omavalitsuste üle liinide korraldamise asjas, et oleks kaitstud üldised ja kodanikkonna huvid.

Liiniveolubade väljaandmist otsustab maaliinide alal Maanteede Talituse direktor, ära kuulates vastava maavalitsuse arvamuse, ning linnaliinide alal — linnavalitsus Teedeministri kinnitusele. Linnaomavalitsus võib volikogu otsusel linnaliinide pidamise võtta enda kätte. Vastav otsus kuulub Teedeministri kinnitamisele kokkuleppel Siseministriga. Kui linnavolikogu otsus liinipidamise linna kätte võtmise alal kinnitamist ei leia, võib Teedeminister katkestamatu liiklemise huvides nõuda linnavalitsuselt sellise liini väljaandmist ekspluaterimiseks. Teedeminister võib üldhuvides või riiklikel kaalutlustel võtta ühenduse pidamise maaliinidel Raudteede Talituse kätte.

Eelpooltoodud uuenduste vastu on tõstetud vaidlus Linnade Liidu ringkondadest põhjendades seda sellega, et peaks antama võimalus ka Eestis välismaa eeskujul autobuseettevõtete kommunaliseerimiseks. Vastavas märgukirjas öeldakse, et uue kava järele näiteks Tartu linn ei saaks üldse oma kätte võtta linna liine ja teised linnad, kelle käes praegu linnaliinid on, võiks need ka tulevikus kaotada.

Kuigi uue seaduse eelnõu järele keskvalitsuse kontrolliõiguse huvides on laiendatud Teedeministeeriumi õigusi, ei ole selle järgi veel linnaomavalitsustelt ära võetud õigust ega võimalust liinide oma kätte võtmiseks ja pidamiseks.

Maakonnavalitsused võivad liinide pidamist omale võtta ühel alusel eraisikute ja ettevõtetele. Senini aga maavalitsused ei ole veel ühtegi liini oma kätte võtnud ja ei ole ka ligemas tulevikus seda ette näha, mispärast maavalitsustele teatud eesõigustatud korda ka seaduses ette pole nähtud.

§ 31 on võetud ette muudatusi selles mõttes, et Maanteede Talitusele on võimaldatud autobusejaamade ehitamist teostada ka maavalitsuste kaudu, mis oleks tunduvalt hõlbustuseks tööde läbiviimisel. Senini seda võimalust ei olnud, kuigi tegelikult seda otstarbekohasuse seisukohalt lähtudes on tegelikult ka maavalitsuste kaudu teostatud.

§ 32 praegu kehtivas redaktsioonis võimaldab autobusejaamasid kasutamiseks välja anda ainult liinipidajaile. See on tekitanud aga tegelikult elus raskusi ja arusaamatusi, kuna teinekord on vajadus, vastavat jaamahoonet kas tervelt või osaliselt välja anda maavalitsusele, linnavalitsusele või mõnele muule asutusele. Uue redaktsiooni järgi antakse Teedeministrile õigus anda ruume kasutamiseks kas tasuta või osalise tasu eest politseile, maavalitsusele, Eesti Punasele Ris-

Vallaomavalitsuste 1938/39

1. Tulud

Tulude ja kulude nimetus	Viru		Järva		Harju		Lääne		Saare	
	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%
TULUD:										
Ptk. I. A. Üldotstarbelised maksud.										
1. Kinnisvaramaksu valdade osa	118.780,64	10,83	74.930,32	13,78	93.744,18	9,48	70.571,79	11,31	36.903,80	8,49
2. Lisakinnisvaramaks	109.185,15	9,96	38.068,77	7,00	50.369,89	5,10	58.778,95	9,43	25.314,19	5,83
3. Tulumaksu valdade osa	79.997,31	7,30	37.696,85	6,93	67.355,87	6,82	51.473,76	8,25	39.110,18	9,00
4. Kogukonnamaks	385.674,21	35,18	224.128,13	41,23	405.230,44	41,02	258.217,77	41,38	168.116,53	38,69
5. Tööstusmaks	54.040,87	4,93	19.140,38	3,52	37.762,68	3,82	15.853,45	2,54	11.065,75	2,55
6. Aurumasin. ja mootorite maks	4.829,85	0,44	3.348,48	0,61	3.803,95	0,39	2.626,30	0,43	1.504,20	0,35
7. Jalgrattamaks	37.338,82	3,42	20.780,50	3,83	32.672,95	3,31	22.792,34	3,65	17.649,33	4,06
8. Paadimaks	733,25	0,06	—	—	1.917,66	0,19	1.117,25	0,18	1.130,50	0,26
9. Laada- ja turuplatsimaks	6.039,34	0,55	4.807,59	0,88	9.603,13	0,97	5.921,52	0,95	1.675,75	0,38
10. Kantseleimaks	6.414,33	0,58	3.192,—	0,59	4.799,15	0,48	2.757,50	0,44	2.162,55	0,50
11. Maks isikut. ja hobusepassid	2.561,50	0,23	1.847,50	0,34	2.361,50	0,24	1.460,25	0,23	643,25	0,15
12. Koertemaks	1.397,50	0,13	1.190,50	0,23	2.127,06	0,22	412,—	0,07	—	—
13. Jahimaksud	2.994,35	0,27	1.436,30	0,26	2.963,90	0,30	1.293,60	0,21	903,15	0,22
14. Maksude viivitusrahad	18.155,71	1,66	8.700,26	1,60	18.824,08	1,90	7.252,56	1,16	4.028,71	0,93
15. Maksude sissenõudm. lisarahad	10.543,31	0,96	7.052,52	1,30	9.029,27	0,90	3.899,—	0,62	2.109,31	0,48
B. Eriotstarbelised maksud.										
1. Suvituskaks	1.177,36	0,11	197,—	0,04	748,15	0,08	—	—	—	—
2. Alevikkude korrashoiu koorm. asemaksud	—	—	563,72	0,10	—	—	—	—	—	—
3. Kogukonnamaksu maksnikkude koormatiste asemaksud	—	—	—	—	—	—	344,58	0,05	50,—	—
4. Kinnisvarade valdajate koormatiste asemaksud	2.241,38	0,20	3.828,94	0,70	4.957,64	0,50	2.137,98	0,34	320,83	0,07
5. Maanteede korrashoiu koormatiste asemaksud	5.590,28	0,51	11.015,16	2,03	11.792,69	1,19	10.677,90	1,71	2.263,98	0,53
Peatükk I kokku	847.695,16	77,32	461.924,92	84,97	760.064,19	76,91	517.588,50	82,95	314.952,01	72,49
Ptk. II. Üldvarandused	8.516,99	0,78	3.426,96	0,63	10.856,82	1,10	3.097,64	0,50	1.365,86	0,31
„ III. Kapitalid	11.815,28	1,08	4.793,76	0,88	8.766,49	0,89	6.053,86	0,97	2.667,17	0,61
„ IV. Valdade asutised	6.541,60	0,60	9.770,12	1,80	13.479,49	1,36	3.400,32	0,54	1.016,70	0,23
„ V. Valdade ettevõtted	1.494,19	0,14	—	—	—	—	3.172,20	0,52	—	—
„ VI. Üldkulude tasud	20.925,62	1,90	9.499,33	1,75	17.748,93	1,80	9.771,20	1,56	5.980,66	1,38
„ VII. Mitmesugused tulud	1.239,60	0,11	2.085,46	0,38	1.248,20	0,12	362,06	0,06	1.052,92	0,25
Korralised tulud kokku	898.228,44	81,93	491.500,55	90,41	812.164,12	82,18	543.445,78	87,10	327.035,32	75,27
Erakorralised tulud	198.042,73	18,07	52.108,72	9,59	176.017,47	17,82	80.513,47	12,90	107.457,35	24,73
Tulude kogusumma	1.096.271,17	100%	543.609,27	100%	988.181,59	100%	623.959,25	100%	434.492,67	100%
KULUD:										
Ptk. I. Vallavalikogud ja komisjonid	7.020,21	0,68	3.124,06	0,62	7.897,03	0,83	4.568,83	0,77	3.159,48	0,76
„ II. Vallavalitsused	294.170,07	28,52	145.735,78	28,64	270.100,44	28,46	186.331,47	31,25	116.852,65	27,98
„ III. Sotsiaal-administratsioon	10.599,90	1,02	4.638,04	0,91	11.899,75	1,25	7.623,87	1,28	3.357,35	0,80
„ IV. Heakord	35.380,73	3,43	19.761,40	3,88	33.810,56	3,56	19.907,25	3,34	9.924,03	2,37
„ V. Haridus	276.629,76	26,82	147.454,65	28,98	248.438,80	26,18	173.825,36	29,15	95.765,45	22,94
„ VI. Hoolekanne	85.420,93	8,28	62.871,43	12,36	90.131,17	9,50	56.301,42	9,44	31.838,35	7,63
„ VII. Valdade ettevõtted	618,40	0,06	16,82	—	—	—	2.429,58	0,41	—	—
„ VIII. Valdade üldvarandused	1.708,42	0,16	1.158,85	0,23	2.290,75	0,24	557,16	0,09	1.939,87	0,46
„ IX. Valdade kapitalid	28.987,94	2,81	46.608,83	9,17	17.636,31	1,87	30.911,03	5,18	25.581,47	6,13
„ X. Laenude ja protsentide tasum.	22.888,35	2,22	9.553,80	1,88	42.039,34	4,43	18.441,89	3,09	10.483,26	2,52
„ XI. Mitmesugused kulud	18.755,17	1,81	9.490,64	1,86	17.969,79	1,89	10.899,24	1,84	6.397,80	1,53
„ XII. Ettenägemata kulud	—	—	—	—	—	—	—	—	28,18	—
Korralised kulud kokku	782.179,88	75,81	450.414,30	88,53	742.213,94	78,21	511.797,10	85,84	305.327,89	73,12
Erakorralised kulud	249.575,75	24,19	58.327,70	11,47	206.747,70	21,79	84.398,36	14,16	112.260,10	26,88
Kulude kogusumma	1.031.755,63	100%	508.742,00	100%	948.961,64	100%	596.195,46	100%	417.587,99	100%

a. aruannete kokkuvõte.

a kulud.

Pärnu		Viljandi		Tartu		Valga		Võru		Petseri		Kokku	
Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%	Kr.	%
65.827,71	8,20	76.765,42	9,55	121.761,76	11,18	29.211,20	6,97	56.844,79	7,60	28.455,16	5,76	773.796,77	9,62
39.631,62	4,94	66.843,22	8,31	78.830,09	7,24	16.183,11	3,86	38.213,37	5,12	46.876,04	9,49	568.294,40	7,07
48.836,59	6,09	48.258,87	6,00	89.247,27	8,19	24.214,78	5,78	57.156,74	7,64	45.004,36	9,11	588.352,58	7,32
315.543,88	39,33	322.995,03	40,18	575.710,24	52,86	177.646,66	42,40	360.574,25	48,24	221.005,32	44,73	3.414.842,46	42,46
25.337,91	3,16	30.097,53	3,74	38.291,56	3,51	16.157,10	3,85	23.892,13	3,20	5.863,74	1,18	277.503,10	3,45
3.193,42	0,40	4.464,20	0,56	5.597,40	0,51	1.376,65	0,33	3.070,95	0,41	983,15	0,20	34.798,55	0,43
24.058,30	3,00	19.834,19	2,47	21.921,56	2,01	5.160,50	1,23	10.622,77	1,42	3.154,75	0,64	215.986,01	2,69
283,25	0,03	21,50	—	73,37	—	—	—	—	—	—	—	5.276,78	0,07
5.470,35	0,68	3.034,86	0,38	3.813,18	0,35	1.245,01	0,30	1.986,74	0,26	638,10	0,13	44.235,57	0,55
2.549,—	0,32	1.986,20	0,25	9.701,10	0,89	1.255,56	0,30	5.774,32	0,77	3.047,35	0,63	43.639,06	0,54
1.774,30	0,22	2.441,85	0,30	2.470,50	0,23	726,45	0,17	1.407,25	0,19	1.421,80	0,29	19.116,15	0,24
1.340,07	0,17	2.199,30	0,27	3.214,89	0,30	904,49	0,21	1.197,45	0,16	192,50	0,04	14.175,76	0,18
1.698,25	0,21	2.582,35	0,32	3.237,05	0,30	683,95	0,16	1.451,36	0,19	510,—	0,10	19.754,26	0,24
9.277,85	1,16	11.402,05	1,43	24.059,60	2,22	5.507,95	1,32	13.513,32	1,82	10.808,80	2,19	131.530,89	1,63
3.829,84	0,48	6.098,11	0,76	12.196,77	1,12	2.838,18	0,68	5.655,31	0,76	7.215,39	1,46	70.467,01	0,88
—	—	—	—	344,50	0,03	—	—	—	—	—	—	2.467,01	0,03
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	563,72	—
607,36	0,08	—	—	41,64	—	527,93	0,13	—	—	—	—	1.571,51	0,02
5.734,04	0,71	—	—	1.051,88	0,10	2.454,51	0,58	2.197,09	0,29	10.877,55	2,20	35.801,84	0,44
16.498,21	2,05	33.446,33	4,22	14.201,14	1,30	1.331,20	0,33	9.429,81	1,26	6.293,13	1,27	123.030,83	1,53
571.491,95	71,23	632.971,01	78,74	1.005.765,50	92,34	287.425,23	68,60	592.987,65	79,33	392.347,14	79,42	6.385.213,26	79,39
4.149,47	0,52	8.892,25	1,11	19.230,95	1,77	9.311,07	2,22	11.880,10	1,59	215,—	0,04	80.943,11	1,02
12.782,74	1,59	6.140,21	0,76	3.106,88	0,28	5.340,50	1,27	9.109,95	1,22	1.035,27	0,20	71.612,11	0,89
19.235,43	2,40	13.041,81	1,63	9.711,27	0,89	3.654,03	0,87	6.730,53	0,90	1.321,06	0,27	87.902,36	1,09
863,99	0,11	2.361,63	0,29	—	—	—	—	—	—	—	—	7.892,01	0,10
10.008,96	1,25	8.429,05	1,05	19.018,50	1,75	4.382,36	1,04	13.557,72	1,82	13.766,84	2,79	133.089,17	1,65
560,33	0,07	3.808,68	0,47	1.029,44	0,10	8.016,32	1,92	2.025,34	0,27	1.165,03	0,24	22.593,38	0,28
619.092,87	77,17	675.644,64	84,05	1.057.862,54	97,13	318.129,51	75,92	636.291,29	85,13	409.850,34	82,96	6.789.245,40	84,42
183.257,33	22,83	128.253,90	15,95	31.280,79	2,87	100.886,05	24,08	111.184,85	14,87	84.187,89	17,04	1.253.190,55	15,58
802.350,20	100%	803.898,54	100%	1.089.143,33	100%	419.015,56	100%	747.476,14	100%	494.038,23	100%	8.042.435,95	100%
4.669,15	0,59	6.354,02	0,83	7.302,53	0,70	3.397,30	0,91	7.678,03	1,03	4.752,46	0,98	59.923,10	0,78
210.457,71	26,80	213.671,19	27,65	383.479,75	37,06	107.360,12	28,71	243.373,40	32,80	141.015,92	29,19	2.312.548,63	30,05
9.189,27	1,17	8.649,54	1,13	12.238,05	1,18	8.034,74	2,15	10.910,49	1,47	11.734,01	2,47	98.875,01	1,28
27.095,61	3,45	43.228,43	5,59	30.407,21	2,94	5.615,15	1,50	22.687,82	3,06	16.069,24	3,33	263.887,43	3,43
196.704,99	25,05	193.590,09	25,05	292.709,83	28,29	68.831,84	18,40	205.636,05	27,73	147.726,96	30,58	2.047.313,78	26,62
74.650,59	9,52	79.693,—	10,32	126.140,54	12,19	42.414,96	11,34	89.033,41	12,00	31.866,61	6,60	770.362,41	10,01
783,36	0,10	1.321,47	0,17	—	—	—	—	—	—	—	—	5.169,63	0,07
855,05	0,11	2.254,71	0,29	4.863,43	0,47	1.147,36	0,31	3.433,31	0,46	5.599,54	1,17	25.808,45	0,33
37.365,30	4,76	45.892,91	5,94	56.378,26	5,45	9.915,10	2,65	13.975,89	1,88	23.578,40	4,88	336.831,44	4,38
17.745,98	2,26	12.382,63	1,60	38.617,86	3,73	5.934,46	1,59	18.448,47	2,49	5.183,70	1,07	201.719,34	2,62
14.090,86	1,79	16.204,11	2,10	32.157,25	3,11	6.977,24	1,86	14.928,29	2,01	9.717,15	2,01	157.587,54	2,05
—	—	—	—	—	—	—	—	346,—	0,05	35,91	—	410,09	—
593.607,87	75,60	623.242,10	80,67	984.294,71	95,12	259.628,40	69,42	630.451,16	84,98	397.279,40	82,25	6.280.636,75	81,62
191.587,74	24,40	149.363,84	19,33	50.470,46	4,88	114.350,37	30,58	111.415,91	15,02	85.734,—	17,75	1.414.231,93	18,38
785.195,61	100%	772.605,94	100%	1.034.765,17	100%	373.978,77	100%	741.867,07	100%	483.013,40	100%	7.694.868,68	100%

2. Tulu võlad.

Maa nimetus	Eelmiste aastate eelarvete tulu võlgasid				Aruande- aasta eelarvete tulu võlad	Luluvõlgade kogusumma
	Oli saada	Sissetul- nuist jäi tuluks	Kustutati	Jäi saada		
1	2	3	4	5	6	7
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Viru	102.640,80	28.962,79	23.233,83	50.444,18	39.224,21	89.668,39
Järva	26.068,81	7.251,03	11.844,13	6.973,65	8.596,14	15.569,79
Harju	117.075,90	22.291,73	30.263,95	64.520,22	26.707,82	91.228,04
Lääne	28.169,55	8.011,95	4.587,67	15.569,93	9.787,17	25.357,10
Saare	18.418,53	7.330,99	3.549,58	7.537,96	15.096,72	22.634,68
Pärnu	55.042,14	11.483,47	7.189,27	36.521,31	23.854,08	60.375,39
Viljandi	47.216,84	9.567,76	14.728,76	22.920,32	16.822,80	39.743,12
Tartu	103.473,88	22.151,29	17.683,89	63.638,70	34.730,52	98.369,22
Valga	13.128,70	5.525,87	1.684,24	5.918,59	6.994,83	12.913,42
Võru	39.632,52	11.308,63	9.268,29	20.988,39	24.150,44	45.138,83
Petseri	27.961,14	13.211,15	3.705,70	11.044,29	29.702,59	40.746,88
Kokku	578.828,81	147.096,66	127.739,31	306.077,54	235.667,32	541.744,86

3. Pikendatud krediidid.

Maa nimetus	Eelmise aasta pikendatud krediidid				Aruande- aasta eelarve pikendatud krediidid
	Oli maksta	Makstuist jäi kuluks	Kanti üle		
			Eelarve täitmise arvele	Eelarve tulude arvele	
1	2	3	4	5	6
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Viru	46.126,87	39.680,43	3.122,19	3.109,43	39.439,49
Järva	5.635,22	1.957,40	132,44	3.545,38	807,98
Harju	68.651,—	56.118,82	2.572,56	7.149,15	25.329,27
Lääne	19.716,61	16.979,—	744,43	1.993,18	44.896,17
Saare	25.761,21	23.781,94	1.131,50	386,42	22.130,57
Pärnu	33.224,54	20.501,83	9.390,35	2.879,07	22.611,48
Viljandi	31.766,28	22.679,96	966,90	8.119,42	16.423,60
Tartu	16.812,73	7.771,56	3.888,62	4.859,12	17.942,09
Valga	8.889,27	7.948,44	699,63	121,45	10.673,41
Võru	16.653,64	12.611,53	2.044,94	1.770,34	11.938,26
Petseri	9.311,14	5.726,38	2.060,12	1.195,16	21.745,24
Kokku	282.548,51	215.757,29	26.753,68	35.128,12	233.937,56

tile ja Postitalitusele, kuna need on asutised, kellede tegevus autobusejaama ruumides on tarvilik ja oleks tunduvaks hõlbustuseks liiklemise korraldamisel kui ka reisijaile.

Teedeminister võib oma otsusega nende ehitiste ja ruumide kasutada andmise korraldamise, korrashoiu- ja järelevalve teostamise panna vastavalt nende ehitiste asukohale linna- või maavalitsuste peale, viimastega kokkulepitava tasu eest.

§ 45 ja 50 on täiendatud lõikega, mis võimaldab Vabaduse Risti kavaleride, vigastatud sõjameeste, sõjaväeliste ja endiste sõjaväelaste ühingute väljasõitudeks anda ajutisi juhuveolubasid maksuta.

Eriti tuleb näiteks igal aastal korraldata-vale Vabaduse Risti päevale kokku suurel hulgal Vabaduse Risti kavaleri, kellede edasitoimetamiseks on vajaline mitukümmet veoautot. Ajutiste juhuveolubade maksu alammääraks veoautodele on 8 krooni, seega on Vabaduse Risti päeva väljasõidu korraldamine seotud suurte kuludega. See ei ole aga soovitatav, sest sellistest päevadest osavõttu ja kokkutulemist on tarvilik soodustada. Samadel põhimõtetel tuleks võimaldada ka vigastatud sõjameeste, sõjaväeliste ja endiste sõjaväelaste ühingute väljasõite ilma juhuveoloo maksuta. Uue eelnõuga (§ 48 ja 49) on veel kitsendatud inimeste vedamist

veoautodel ning Teedeministrile on antud õigus olenevalt olukorrast määrusega veelgi kitsendada säärast vedu. Õpilaste vedu veoautodel on üldse keelatud ja selleks luba ei anta.

Autobuseliinide kavade ja liiklemisvahendite koostööga seotud põhimõteteliste küsimuste kohta seisukoha võtmiseks on Teedeministeeriumi juures Liiklusnõukogu. Liiklusnõukogu koosseisu on uue eelnõu järgi täiendatud Teedeministeeriumi peainspektoriga, Eesti Maaomavalitsuste Liidu esindajaga ja nõukogu sekretäriaga.

Praeguste autobuseliinide rühmad on välja kujunenud mitte alati tegelike tarviduste ja otstarbekohasuse põhimõttel, vaid olemasolevate võimaluste järgi. Autobuseliinide ettevõtte asutamine ja ekspuaterimine on kulukas ja nõuab võrdlemisi suurt kapitali, seda enam et liinidevõrgu väljaarendamiseks on vajaline avada ja ekspuaterida ka vähetasuvaid ja isegi mittetasuvaid liine. Peale selle, liinipidamis-ettevõtte iseloomust tingituna, saab liinipidajana edukalt ja parimate tulemustega tegutseda ainult säärane ettevõtte, kellel on ekspuaterida võimalikult mitmesuguseid autobuseliine.

Seega on liinidevõrgu täielikuks väljaarendamiseks ja elanikkonna liiklusnõuete igakülgeks rahuldamiseks mõõdapääsemalt vajaline koondada autobuseliinid kõigiti tegevusvõimelisteks ettevõteteks. Vastavalt neile põhimõtetele on eelnõus võetud sisse vastav norm (§ 9¹), mis selleks annab võimaluse ja määrab lähemalt liinide koondamise ja ümberrühmitamise põhialused. Selle normi ja selles väljendatud põhimõtetele vastu vaidleb Eesti Linnade Liit oma märgukirjas, leides et see kitsendab linnade õigusi ja vabadust. Kuigi selles on omajagu õigust, tuleb siiski asja otstarbekohasuse huvides see uuendus lugeda vajaliseks, kusjuures tuleb loota, et keskvalitsus arvestab ka omavalitsuste õiglaste huvidega.

Eriküsimusena on eelnõus üles tõstetud autobusejaamade intensiivsema ehitamise küsimus.

Autobusejaamade küsimus on praegu meil tõesti alles algajajärgus. Alles viimastel aastatel on meil hakatud Teedeministeeriumi poolt korraldama autobusejaamade ehitamist. Neid on senini suudetud ehitada ainult üksikuid, kuna on selleks puudunud vastavad summad. Senini on autobusejaamu ehitatud juhuveolubadest laekunud summade arvel. Neid summe laekub aga aastas ainult umbes 80.000 krooni, kuid hädavajalike jaa-

made ehitamiseks on lähema viie aasta jooksul tarvis vähemalt 900.000 krooni ja peale selle veel Tallinna autobusejaama ehitamiseks kuni 1.000.000 krooni. Sellepärast osutub vajaliseks teatud uue tulu hankimine kas mõne olemasoleva maksu tõstmise või uue maksu sisseseadmise teel. Kuna autobuse-ettevõtted on küllaltki tulutoovad ettevõtted, need ise aga senini ei ole midagi ette võtnud selleks, et reisijatele võimaldada olühegi mugavamalt liiklemist, siis tundub olevat õiglane panna vastavate kulude kandmine, mis läheks autobusejaamade ehitamiseks, liinipidajate peale.

Vabariigi Valitsuse esialgses ettepanekus oli ette nähtud selleks erilise liiniveomaksu võtmise autobuseliinide pidajailt 0,3 sendi suuruses autobuse igalt tonnkilomeetrilt.

Selle uue maksu ja eriti maksustamise aluse vastu tõsteti vaidlus Eesti Autoliinipidajate Ühingu poolt oma märgukirjas Teedeministeeriumile. Seal vaieldakse põhimõtteliselt iga uue maksu sisseseadmise kui ka vana maksu tõstmise vastu. Kui aga siiski teatud uue koormatise peale panemine on vajaline liinipidajatele, siis nõustatakse sealt poolt sellega, et suurendatakse vastavalt läbikäigumaksu 1%—3%-le.

Vastavalt sellele on Teedeministeeriumi poolt ümber töötatud seaduse V osa, milline käsitab autobuseliinide maksustamist autobusejaamade ehitamiseks vajaliste summade saamiseks. Vastavalt sellele uuele kavale on ette nähtud kehtiva läbikäigumaksu suurendamine veoettevõtetele 1%—5%-le. Sellest veoettevõtete läbikäigumaksu summadest antakse rahvamajanduse ehitamise fondist 4,6% teedekapitalile, mis moodustaks siis autobusejaamade ehitamise fondi summad.

Igal juhul tuleks loota, et sellega saaksime kord paigalt autobusejaamade ehitamise küsimuses, mis juba on olnud hädavajaliselt päevakorras aastaid. Ja sellega tuleb alata peale kiirelt ja intensiivselt, et jõuaksime järele meist kaugele ette jõudnud Lääne-Euroopa kui ka naaberriikidele.

Kolmanda seaduse eelnõuna teede ja liikluse alal on Vabariigi Valitsuse poolt Riigikogule esitatud Seaduste Kogu IX kõitesse kuuluvate liiklus-, side- ja ehitusalaste seaduste muutmise seadus. See seaduse eelnõu on tingitud puhtal kujul liiklus-, side- ja ehitusala seaduste kodifitseerimisest.

Enne vastava Seaduste Kogu kõite väljandmist osutub vajaliseks mõnda sellesse kõitesse kuuluvat seadust muuta, osalt puht redaktsiooniliselt, osalt ka sisuliselt. Sellesse

eelnõusse on võetud peamiselt formaalsed muudatused, mis on tingitud hilisemast seadusandlusest, et kooskõlastada varem antud seaduseeskirju hilisemate normidega ja kõrvaldada vastuolud üksikute seaduseeskirjade vahel. Osalt sisaldab aga eelnõu ka mõningaid uusi väheulatusliku sisuga eeskirju.

Selles eelnõus on leidnud käsitlemist järgmised seadused: Sadamate seadus, Sadamamaksude seadus, Lootsiasjanduse seadus, Raudteede ehitamise seadus, Raudteede valitsemise seadus, Raudteede seadus, Raudteede kodu seadus, Posti-telegraafi-telefoni ja raadio seadus, Postijaamade seadus, Riigi Ringhäälingu põhimäärus, Riigi ehitusettevõtte „Ehitaja“ põhimäärus ja veel mõningad väiksema tähtsusega seadused.

Kuna kõigi nende seaduste muudatused on peamiselt vormilist laadi ja vähese täht-

susega, siis neid ligemalt siinkohal käsitleda ei oleks huvipakkuv.

Tähtsaim kõigist teede- ja liiklusala seadustest on aga kindlasti Maanteede seadus. Uue Maanteede seaduse kava on Teedeministerium juba välja töötanud ja arvamused ja seisukohad on juba vastavate asutuste poolt Teedeministeriumile saadetud.

Kogu IX kõite lõplik väljaandmine võib teostuda alles pärast Maanteede seaduse lõplikku vastuvõtmist Riigikogu poolt. Kas aga sellega tullakse toime veel tänavusel Riigivolikogu hooajal, on küsitav. Kuna Maanteede seaduse muutmise küsimus on eriti aktuaalne ja omavalitsuste seisukohalt tähtis ning kuna see seadus on liiklusala seadustest haaravamaid ja laiaulatuslikumaid, siis tuleme selle üksikasjalisema käsitlemise juure tagasi hiljem.

Ehitusoskuse arendamise võimalused maal.

Ins. arh. A. Hellat.

Viimase aja poliitilised sündmused on riikluse mõtet teisiti valgustanud, kui meie seni olemine harjunud seda nägema. Riikide vahelises elus on riigid end sulgenud, inimestelt on täielikult võetud võimalus teistes riikides töötada ja tööoskuse abil võistelda, vaatamata rahvusele ja kodakondsusele. Samuti on ka rahvusvahelise kaubandusega. Riik on ikka enam esinenud iseseisva võistleva (viimasel ajal võitleva) üksusena, tuues individuaalse võistluse asemele n. ö. kommunaalse võistluse. Riikide vahelises võistluses on riigi tähtsus ja edu sõltuv kodanike tööjõust, tööoskusest, haridusest, üldisest jõukusest ja sisepoliitilisest kooskõlast. Eriti tähtis on nende omaduste evimine väikeriigi kodanikel.

Meil on tööoskus käsitöö ja tööstuse alal, võrreldes rahva üldharidusega, halvas seisukorras, kuna ometi on tööoskus käsitöös, töötuses ja põllumajanduses kõige reaalsem edu taotleja. Pahe seisab selles, et meie seltskonna lugupidamine on liialt kõrgema üldhariduse kasuks. Kes on vähegi jõukam, saadab oma lapsi ülikooli, nagu ülikool oleks ainus abinõu inimese muutmiseks seltskonnale kõlblikuks. Sellega on seletatav nähe, et kui vajatakse mõnes tekstiil-, klaasi- või muus tööstuses meistrit, siis kutsutakse välismaalasi ja ometi on neil kohtadel meie oludes vägagi suured palgad, alates 300 kroonist kuni 700 kroonini kuus, kuna nen-

de alade õppimise aeg on 3—5 aastat. Juristidel ja majandusteadlastel sellevastu on õppimisaeg keskkooliga kokku 8—10 aastat ja ülikooli lõpetamisel on heaks palgaks 100 kr. kuus.

Viimasel ajal on valitsus palju ära teinud praktiliste tööoskuste arendamisel, kuid oleks soovitatav, et ka seltskond neid püüdeid enam toetaks ja oma vaateid selles mõttes muudaks. Nii peaks leiduma haritlasi, kes oma lapsi puht praktilistele aladele juhiks, samuti peaks seltskond otsima teid ja võimalusi, kuidas korraldada praktiliste alade õppimist ja arendamist selleks, et meie tööstus ja käsitöö teeks edusamme, vaatamata praegusele raskele ajale ja et meie, kui riik ja rahvus, ka sel moel oma olemasolu kindlustaksime.

Tähtis osa meie tööstuses ja käsitöös on ehitusala. Kutseoskus ehitusalal on praegu sarnases seisukorras, et meil lihttöölisi jatkaks, oskustöölisi samuti, kuid viimaste teadmised ja oskus on töö juures omandatud ja on moodsas mõttes vägagi primitiivne ja puudulik. Häid meistreid leidub üksikutel erialadel, kuid mitte küllaldaselt. Eriti vähe on meistreid, kes tunnevad mitut eriala ja on ka üldharidust niipalju omandanud, et nad on suutelised harilikku ehitustööd kohapeal juhtima. Edasi — on tehnikuid inseneri abilisteks, kui ka suuremate tööde kohapealseks juhtimiseks —

küllaldaselt. Inseneridest ja arhitektidest ei ole praegu meil erilist puudust. Kokkuvõetult — meie peame ülemaaliselt tõstma oskustöölise taset, juurde soetama meistreid, ehitusmeistreid (kümnikke), kuna nemad tagavad ehitustööde kiiret, täpset ja majanduslikult ratsionaalset teostamist, mille tulemuseks on head ja korralikud ehitused. Meie peame nii kaugele jõudma, et ehitustase oleks kõrge mitte ainult Tallinnas ja Tartus, vaid üle maa.

Arhitektuuri ajaloost teame, et ajajärkudel, millal loodi arhitektuurile mõõduandvaid ja väärtuslikke ehitusi, on käsitöölise, tööliste ja meistrite töösus seisnud väga kõrgel järjel. Nende oskus oli arhitektuuri suurteoste eelkäijaks. Meie igatseme praegu nägusaid, koguni esinduslikke hooned, kuid meie töö ei ole nägus ja kaugelgtki mitte esinduslik. Et oma igatsuseni jõuda, peame kõigepealt töösuskust tõstma ja moderniseerima, samuti ka töö kiirust ja töö organiseerimist parandama.

Praegu õpivad töölisel ja meistril otsekohe ehitustel. Üsna väike arv läheb end täiendama koolidesse või kursustele. Ehitustöö oskuse omandamine ei olegi teisiti võimalik, kui ainult ehitusel, kuid suure hulga teadmisi ja tehnilisi võtteid on võimalik omandada ka väljaspool ehitust — koolide, kursuste ja kirjanduse kaudu. Töösuskuse täiendamist väljaspool ehitust peabki korraldama.

Praegu on meil mõni üksik tööstuskool, kus võib õppida tiseri, sepa, lukusepa jne. tööd, siis on veel Tallinna Rahvaülikoolis korraldatavad ehitustehnilised kursused ja Saaremaal kümnikute kool. Peale nende on lühiajalised kursused mõne tööstuse juures. Haridusministeeriumil on kavatsus asutada rohkem tööstuskoole. See on vägagi tervitav ja tõstab suurel määral ehituse juures töötavate käsitöölise töösuskust. Kuid ehitustöölise arendamiseks tuleks anda ka täienduskursusi ja levitada erialalist kirjandust.

Ehitusasjanduse Ühingu poolt Tallinna Rahvaülikoolis korraldatavad ehitustehnilised kursused on iga-aastased ja kestavad oktoobri keskpaigast kuni mai lõpuni. Kursuste keskpaigas ja lõpul korraldatakse eksamid kirjalikud kui ka suulised. Loengud peetakse õhtuti 5—6 korda nädalas à 3 tundi. Loengute kava ühes kestusega on järgmine:

1. Eesti keel	15 t.
2. Füüsika	18 „
3. Keemia	12 „

4. Geomeetria põhialused	9 t.
5. Kujutatav geomeetria	6 „
6. Plaanide käsitlemine ja ehitustehniline joonestamine	15 „
7. Vabajoonistamine	6 „
8. Arvepidamine	5 „
9. Eelarved ja kalkulasioonid	4 „
10. Mullatööd	6 „
11. Loodimistöed	4 „
12. Teede ehitamine	6 „
13. Ehitusmaterjalid (I osa)	15 „
14. Puidutehnoloogia	9 „
15. Ehitusalused, vesiehitused	10 „
16. Kiviseinad, -laed, -trepid	21 „
17. Tsemendi- ja betoonitööd	18 „
18. Raudbetoonitööd	24 „
19. Asfaldi- ja isoleerimistöed	5 „
20. Puusepatööd	21 „
21. Laudsepatööd ja maalritööd	20 „
22. Tulekindlad materjalid ja ehitused	6 „
23. Potisepatööd	8 „
24. Krohvitööd	12 „
25. Kunstkrohv ja skulptuur	6 „
26. Keskküte ja ventilatsioon	9 „
27. Katusetööd	6 „
28. Ehitusmasinad ja -abinõud	6 „
29. Elekter ehitusel	9 „
30. Vesivarustus ja kanalisatsioon	10 „
31. Ehitustööde organiseerimine ja juhtimine	9 „
32. Ehitusmäärused	6 „
33. Tööõnnetuste vältimine ja töökaitse	10 „
34. Meistrite ja õpp. tööliste seadus	6 „
35. Tööstustervishoid	6 „

Kokku 358 loengutundi. Kolmetunnise loengukeste juures on see 119 päeva. Kursuse kogukestus on umbes 225 päeva, s. o. poole rohkem, kui loengute kestus. Nii aeglane loengute ettekandmine on tarvilik, et anda võimalust loengutel ettekantava materjali paremaks läbiseedmiseks (kohanemiseks) ja ühtlasi, et kuulajaid loengutega mitte liialt väsitada, kuna arvestatakse, et kuulajad on päeval oma igapäevase töö juures.

Umbes samal eeskujul tuleks ka maal talvel korraldada rändavad kursused, mille loengute kava tuleks küll lihtsustada ja kärpida nii, et loengute kestus oleks 8 nädalat ja 6 loengutundi päevas — kokku 288 loengutundi. Kaheksanädalaline loengute kestus jaotada kahe aasta peale kahe nädalalisteks loengute seeriatega. Peaks ikkagi

võimalik olema, et maainimene, kes elatab end põllutöö kõrval ehitustööst, ohverdab ühe talve jooksul 2×2 nädalat ja sõidab lähemasse keskusesse loengute kuulamiseks.

Niisuguste kursuste üheks ülesandeks oleks ka tehnilise kirjanduse levitamine. Selleks, et loengud mitte kuivaks ettekandeks ei muutuks, võib korraldada vähemaid näitlikke proovitöid või ekskursioone kohalikele ehitustele. Samuti võiks loengutel demonstreerida Kultuurfilmi poolt valmistavaid ehitustehnilisi filme.

Ruumide küsimus loengute pidamiseks ja kuulajate ööbimiskorteriteks on ikka võimalik lahendada seltside, organisatsioonide, vallamajade ja muude asutuste ruumide kasutamisel. Kursused üksikutes keskustes ei

kujunegi nii suurejoonelisteks kuulajate arvu poolest, kuna näiteks Tallinnas Rahvaülikooli kursustel kõigub osavõtjate arv 40 ümber.

Kursuste valimisel, kus peetakse sarnased kursused, peab arvestama ümbruskonna majandusliku olukorraga ja põllutöö intensiivsusega ja selle tõttu eelistada keskusi, millede ümbruskonna elanikud on sunnitud otsima kõrvalteenistust. Kuid kursust tuleb ikkagi nii korraldada, et ehitusoskus ei kujuneks üksikute maakondade, riigiosade või koguni vähemusrahvuste ainuõiguseks. Maa-le viidavate kursuste peamõte on, et igas maanurgas oleks hästi ettevalmistatud meistrid ja õppinud töölised, kes oma maanurga jaoks ehitustööd teostavad.

Rootsi Maaomavalitsuste Liit 20-ne aastane.

B. Mäelo.

Rootsi Maaomavalitsuste Liit pidas hiljuti oma 20. a. tegevuse juubelikongressi. Tutvume sel puhul natuke Liidu tegevusega.

Liit kutsuti ellu väga keerulisel ajal. Maa-ilmasõja sügavalt lõiganud jäljed avaldasid ühiskondlikule elule veel oma väga tunduvald jälgi. Oli veel vajalik ühiskonna abi koanikkude aitamiseks nende raskustes. Oma-avalitsuste valitsemiskoorem oli kasvanud väga tunduvalt. Sellele järgneval ajal maa tegi suuri edusamme kultuurisel ja majanduslikul alal. Möödunud kaksikümmend aastat ei ole toonud ainult tähtsaid muudatusi organisatoorses mõttes kommunaalvalitsuse seadusandluse piirides. Laiaulatuslikud sotsiaalpoliitilised uuendused on andnud omavalitsustele uusi ja suuri ülesandeid, millele vastavalt on ümberkorraldatud ka nende valitsemisaparaat.

Nagu Liidu asutamisel oli tungiv vajadus maa-omavalitsuste ühisorganisatsiooni järgi, nii ei ole Liidu arenedes see vajadus mitte vähenenud, vaid järjest suurenenud. Liidu loomisel ühinesid sellega Rootsi 2400-ast omavalitsusest 444. Liikmete arv on kasvanud pidevalt ja praegu kuuluvad Liitu ligi 1800 omavalitsust ning haaravad üle kolme miljoni kodaniku Rootsi kodanikkude üldarvust 6,3 miljonist. Liidu arvulise suurenemisega on suurenenud ka tema üldine tähtsus. Liidu tugevust kinnitab ka see, et tema tegevuse kestel ei ole ükski omavalitsus Liidust lahkunud, kui lahkumisteks mitte luge-da peaaegu igal aastal kahe või kolme omavalitsuse kaotust nende linnadeks muutmise

tagajärjel. Nii muutusid möödunud aastal Växjö ja Karlskoga maa (valla)-omavalitsused linnadeks. Maa-omavalitsuste Liidust lahkumised on vaid maa industrialiseerimise ja selle linnastumise põhjustel. Sisult on need Linnadeliiu üleminekul.

Liidu tegevus on mitmesuunaline. Liidu üheks ülesandeks on maa-omavalitsuste otsene riigivõimu ees esindamine ja omavalitsuste seisukohtade avaldamine seadusandlikudes küsimustes. Liidu keskbüroo kaudu omavalitsuste ja valitsuse vahel peetav kontakt on olnud kasuks mõlematele pooltele.

Teiseks Liidu suurimaks ülesandeks on omavalitsustele juriidilise nõu andmine, mida on antud üle 50.000 korra. Need nõuandmised on puudutanud eelarvet, arvepidamist, kontrolli ja kõiki omavalitsuse päevaküsimusi. Maaomavalitsuste Liit töötab tihedas kontaktis Linnadeliiduga ja omab sellega ühise omavalitsuste revideerimise büroo. Raamatupidamise ja eelarve küsimuste nõuandjateks on ametis vastavad konsulendid.

Maaomavalitsuste Liidu ajaleht ilmub 35.000 eksemplaris. Selles käsitatakse aktuaalseid ülesandeid ja probleeme, kuulutatakse välja uued seadused ja tuletatakse meele need ülesanded, mis tulevad pidada silmas.

Rootsi omavalitsused täidavad sotsiaalaladel suuri ülesandeid eriti tervise, haiguse, laste ja vaeste eest hoolitsemise aladel. Kõigi nende küsimuste praktiline lahendamine nõuab ühiste formulaaride väljatöötamist ning käsitamise ühtlustamist.

Küsimusi ja vastuseid.

Küsimus nr. 1. Kogukonnamaksnikkude liigitamisest. Vallavalitsus, vallavolikogu ülesannetes, 1939. a. kogukonnamaksujate liigitamisel määras: I liiki — kodanikud sissetulekuga üle kr. 1200 aastas; II liiki — kõik I liiki arvatute abikaasad; III liiki — talupidajad meesterahvad, IV liiki — meestöölised sissetulekuga alla 1200 kr. aastas ja V liiki — kõik naisterahvad peale II liiki arvatute. Palun teatada kas sarnane liigitamine on seaduslik.

Vastus: Vallaseaduse (RT 1937, 32, 310) § 116 õigustab jaotama kogukonnamaksukohuslasi liikidesse nende jõukuse järgi. „Maaomavalitsuses“ 1939 nr. 10 — pealkirja all „Riigikohtu seisukohti kogukonnamaksu küsimuses“ — avaldatud Riigikohtu otsuse (Adm. os. t. 66, I — 1939, 21. II 1939) motiivides väljendatud seisukoha järgi tuleb kogukonnamaksunikkkude jõukuse määramisel arvestada iga maksniku enese varanduslist seisukorda, mitte aga muid aluseid. Küsimuses esildatud vallavolikogu otsusega on määratletud ainult I ja IV liigi maksnikkude jõukust nende sissetuleku järgi üle ja alla kr. 1200 aastas; teiste liikide jõukust ei ole määratletud ega millegagi põhistatud. Seepärast ei saa selline liigitamine olla seadusepärane.

Küsimus nr. 2. Perekonnaliikmeks kuuluvusest kogukonnamaksu tasumise kohustuse suhtes. 1. Keda tuleb pidada perekonnaliikmeks vallaseaduse § 119 järele? Kas on seda ka mehest lahus oma vanemate juures elunev tütar? 2. Kellelt või kumbalt tuleks nõuda lahus eluneva naise kogukonnamaksu võlg, kas mehelt või naiselt? 3. Kas võib nõuda vanematelt poja ja selle naise 1938. ja 1939. a. kogukonnamaksu võlga, kui need mõlemad elasid siis hoopis ära teises vallas ja maakonnas, kust ka nõuded tähendatud aastate maksude peale? Võlglasel praegu iseseisvat varandust ega teenistust ei oma, elunevad mehe vanemate juures.

Vastus: 1. Vallaseaduse (RT 1937, 32, 310) § 119 järgi tuleb lugeda majapidaja perekonnaliikmeteks kõik majapidamises töötavad või elunevad isikud, kes ei saa oma töö eest kindlat teenistus- või töötasu ja kellel ei ole eraldi vara ega tulu. Järelikult, ka mehest lahus, isa juures elunev tütar, kui ta seal oma töö eest ei saa kindlat teenistus- või töötasu ja tal ei ole eraldi vara ega tulu, kuulub isa perekonnaliikmeks, kelle kogukonnamaksu isa on kohustatud tasuma.

2. Vallaseaduse § 119 järgi kogukonnamaksu on kohustatud tasuma majapidaja nende oma perekonnaliikmete eest, kes tema majapidamises töötavad või elavad ega saa töötasu ja kellel ei ole eraldi vara ega tulu. Kui naine mehe juures ei

ela ega mehe majapidamises ei tegele, siis ei ole ka mees kohustatud tema kogukonnamaksu tasuma.

3. Vallaseaduse § 119 mõiste järgi ei ole isa kohustatud tasuma poja ja poja naise kogukonnamakse nende aastate eest, kunas need tema juures ei elanud.

Küsimus nr. 3. Aurukatla ja mootori maksustamisest. Kas aurukatelde maksustamisel tuleb arvestada normaal hobusejõududega või efektiivse hobusejõuga ja kas võib aurukatelt või mootori, mille peasukoht vallas, maksustada katla- ja mootorimaksuga sama valla kasuks sarnasel korral, kui selle katlaga on töötatud mõnes naabri vallas ja naabri vald on katla või mootoriomanikule määranud mõne üksiku iseloomuga töötamise eest tööstusemaksu? Katel on olnud mehaanilise jõuandjana tarvitusel maksustatud tööstuses ajutiselt.

Vastus: Aurukatla maksustamise aluseks tuleks võtta aurukatla harilik normaalne tööjõud, mitte efektiivne jõud, mida katel toimimisel peab suutma arendada ja mille surveni vastu pidama.

Vallaomavalitsusmaksude määramise aluste ja ülemäärade määruse (RT 1937, 35, 331) § 3 järgi tuleb nii aurukatel kui mootor maksustada s lles vallas, mille piires on nende peasukoht. Naabri valla poolt maksustamine ajuti seal töötamise pealt ei saa tühistada peasukoha valla õigust.

Kuid vaielda võib iga olukorra vastu, samuti ka aurukatla ja mootori peasukoha ja kasutamise viisi vastu, kas nende peasukoht oli selles või teises vallas ja kas neid tarvitati otselt töötamiseks või mehaanilise jõuandjatena maksustatavates äri- ja tööstustevõtetes? Sellased vaidlused lahendab kohus asjaosaliste poolt esitatavate tõenduste alusel.

Küsimus nr. 4. Vallaomavalitsusteenija õigusest puhkuste saamiseks. Kas vallaomavalitsusteenijail ja ametnikel on võimalik saada puhkust järgmistel perekondlikel sündmustel: mõne perekonnaliikme surma või haiguse puhul ning ametniku enda abiellumisel ja kas on selleks seaduslikku alust?

Vastus: Vallaseaduse (RT 1937, 32, 310) § 97 õigustab vallaomavalitsusteenijaid saama puhkeaega ühistel alustel riigiteenijatega. Puhkeaeg arvatakse teenistusaja hulka ja selle eest makstakse teenistustasu edasi. Riigiteenistuse seaduse (RT 1924, 149, 97) § 25 järgi riigiteenijatel on õigus igal aastal saada puhkeaega: peale üheaastase teenistuse — 2 nädalat, peale kaheaastase teenistuse — üks kuu. Pikemaajalisi puhkusi haiguse või muudel erakorralistel põhjustel antakse: ilma teenistustasuta — kuni 1 aastani, teenistustasuga —

kuni 6 kuuni. Riigiteenijate, -töölise ja õppejõudude haiguskindlustuse seaduse (RT 1937, 41, 366) § 31 vabastab riigi naisteeniija töölt enne sünnitamist 4 nädalat ja pärast sünnitamist 6 nädalat. Muid puhkeaeu riigiteenijatel ette nähtud ei ole. Järelikult, ei ole ka vallaomavalitsusteenijatel seaduslikku õigust muude puhkuste saamiseks. Puhkeaja vallaomavalitsuse nimetatavatele teenijatele ja vallavanema abile määrab vallavanem, vallavanemale — maavanem, kes võivad vallaomavalitsusteenijale tema õigustatud puhkeaja arvel lubada puhkust ka tema mõne perekonnaliikme haiguse ja surma puhul, kui ka abiellumisel.

Küsimus nr. 5. Kogukonnamaksu viivitusrahast, sissenõudmise lisarahast ja kogukonnamaksu asju; määratud trahvist vabastamisest ja vabastamise palvete tempelmaksustamisest. Kas kogukonnamaksu sissenõudmise lisarahast, viivituse %-dist ja trahvist vabastamise palved on tempelmaksust vabad ja kas vallavolikogu üldse võib neist vabastada?

Vastus: Vallaseaduse (RT 1937, 32, 310) § 25 p. 6 järgi kuulub vallavolikogu võimkonda ka vallaomavalitsuse poolt määratavatest maksudest vabastamine, maksuvõlgade kustutamine ja maksude asjus määratud trahvide ärajätmine. Järelikult, vallavolikogu võib vabastada kõigist vallaomavalitsuse poolt määratud maksudest, nende sissenõudmise lisarahast ja nende maksude asjus määratud trahvidest, nagu kord juba seletatud „Maaomavalitsuses“ 1938, nr. 6 vastusega küsimusele nr. 28.

Kuna kogukonnamaksu viivitusraha, sissenõudmise lisaraha ja kogukonnamaksu asjus Vallasead. § 162 alusel määratud trahv sõltuvad kogukonnamaksust ja on selle osad, mis eraldi ei esine ega saagi esineda, siis võib järeldada, et ka nendest vabastamise palved — koos põhikogukonnamaksust vabastamise palvetega — peaksid samuti olema vabad tempelmaksust Vallasead. § 117 viimase lõike põhjal.

Küsimus nr. 6. Valla maksunõudja vallavanema abiks olemisest. Kas valla maksunõudja ametikoht tuleb lugeda sarnaseks omavalitsuse palgaliseks teenistuseks, mis takistab sellel kohal teenijat vallavanema abiks valimast?

Vastus: Administratiiv-sissenõudmist teostavate omavalitsusteenijate seaduse (RT 1936, 48, 392) § 1 lubab küll määrata administratiiv-sissenõudmise teostajateks kas valitud või määratud omavalitsusteenijaid, kuid hiljem kehtimapanud Vallaseaduse (RT 1937, 32, 310) § 53 p. 7 keelab riigi või omavalitsuse palgalises teenistuses seisva isiku valimise vallavanemaks või ta abiks. Kuna Vallaseadus on hilisemaks ja vallaomavalitsuse korraldusele põhjapanevaks seaduseks, siis tuleb sellest

järeldada, et valla maksunõudjat ei või valida vallavanemaks ega ta abiks. Kui valla maksunõudja tahab lasta end valida vallavanemaks või ta abiks, siis peab loobuma maksunõudja ametist.

Küsimus nr. 7. Ühe valla vallavoliniku teise valla maksunõudjaks olemisest. Kas X valla vallavolinikku võib valida naaber Y valla maksunõudjaks, missugune koht kuulub kõrvalteenistuse hulka, ilma et isikul oleks tarvilik loobuda vallavoliniku kohustest, kuna tema elukoht jääb X valda ja käib ainult maksunõudmisi teostamas.

Vastus: Vallaseaduse § 82 ja 80 p. 6 järgi vallaomavalitsuse nimetatavaks teenijaks ei või määrata vallavolinikku. Keeld on üldine. Kui seaduseandja oleks tahtnud seda keeldu piirata ja lubada ühe valla vallavolinikule teenida teises vallas nimetatava vallaomavalitsuse teenijana, siis ta oleks öelnud, et vallaomavalitsuse nimetatavaks teenijaks ei või määrata sama valla vallavolinikku. Kuna üldisest keelust mingit erandit tehtud ei ole, siis peab järeldama, et ühe valla vallavolinikku ei või määrata ka teise valla vallaomavalitsuse nimetatavaks teenijaks. Kui ühe valla maksunõudja, kes on vallaomavalitsuse nimetatav teenija, on annud nõusoleku ja lasknud valida ennast teise valla vallavolinikuks, siis ta ei võiks jääda enam valla maksunõudjaks.

Küsimus nr. 8. Perekonnaregistri pidamise alalt. Palun teatada, kas praegu kehtivate eeskirjade ja korralduste järele tuleb: 1) isiku surma puhul perekonnaregistri erileheküljele märkuste lahtrisse teha kanne, et lehekülj on isiku surma puhul suletud; 2) kas tulevad surnud isikute perekonnaregistri tähestiku kaardid üldkaardikust eraldada ja omaette kaardikuks korraldada; 3) kas tuleb perekonnaregistris perekonnakirjade üleviimisel suletud erileheküljele märkuste lahtrisse teha kanne, et isikule on uus erilehekülj avatud seal ja seal omavalitsuses, selle ja selle kõite ning lhk. nr. all.

Vastus: 1. Surm lõpetab isiku maise olemasolu. Perekonnaregistrisse surma ja matmise märkimine näitab juba isegi, et sellele leheküljele enam mingeid muid perekonnaseisu muuteid juurde tulla ei saa ja lehekülj surmaga sulgub.

2. Ka surnud isikute kohta vajatakse perekonnaseisu andmeid, näit. tema omaksed pärimise õigustesse kinnitamisel jne., mispärast surnud isiku kaarti ei või eraldada perekonnaregistri üldkaardikust.

3. Perekonnakirjade üleviimisel tuleb märkida perekonnaregistrisse kuhu ja kunas perekonnakirjad üle viidud; kui on andmeid uue koha perekonnaregistri kōitest ja leheküljēst, siis võib ka need märkida, kuid harilikult neid andmeid ei ole ja nende märkimine ei ole vajalik ega nõutav.